

Opis

Myślą przewodnią książki jest próba odpowiedzi na pytanie o charakter długu publicznego w Polsce.

Dług publiczny jest stanem zobowiązań sektora finansów publicznych (czyli jednostek rządowych lub samorządowych na wszystkich szczeblach administracji) na dany moment. Jest konsekwencją pozyskiwania w formie emisji oprocentowanych zobowiązań środków na finansowanie nadwyżki wydatków nad uzyskiwanymi dochodami. Z punktu widzenia rozwoju gospodarczego kraju istotne są zwłaszcza cele, których sfinansowaniu służy emisja długu oraz jego poziom i struktura. Dług publiczny może działać prorozwojowo, sprzyjając poprzez odpowiednie przeznaczenie pozyskanych tą drogą środków uzyskaniu wyższego poziomu gospodarczego. Czynnikiem ten jest szczególnie istotny w przypadku krajów słabo rozwiniętych i rozwijających się. Z drugiej strony niewłaściwa polityka w zakresie emisji długu może prowadzić do wystąpienia poważnych problemów i zakłóceń w polityce fiskalnej i w konsekwencji negatywnie oddziaływać na możliwy do osiągnięcia wzrost gospodarczy.

Problem długu publicznego jest na trwałe wpisany w rzeczywistość gospodarczą.

Czy i kiedy rząd powinien emitować dług publiczny?

Jakie są granice zaciągania zobowiązań?

Jaki poziom długu jest dopuszczalny?

Te ważne pytania są często zadawane przez ekonomistów i polityków.. W praktyce nie istnieją na nie proste i uniwersalne odpowiedzi.. Ilość i różnorodność czynników, które są brane pod uwagę sprawiają, że dług publiczny jest interesującym i pełnym wyzwania obszarem badań i analiz. Niniejsza książka, obok tradycyjnego spojrzenia na dług, jako instrument finansowania potrzeb pożyczkowych, proponuje analize tego zjawiska z punktu widzenia celów, których finansowaniu służy jego emisja. To właśnie dobór celów emisji długu w istotnym stopniu decyduje o tym, czy dług publiczny stanowi ciężar, czy też jest czynnikiem zwiększającym szanse dynamicznego i zrównoważonego rozwoju gospodarczego.

Poruszono w niej ciekawy, choć znajdujący się dotychczas poza głównym nurtem zainteresowań ekonomistów problem modeli długu publicznego. Przyjęte kryteria podziału na model ewolucyjny i model transformacyjny stanowią użyteczne narzędzie do pełniejszego zrozumienia występujących między krajami różnic w poziomie zadłużenia.

Analiza czynników determinujących jego ewolucje od początku transformacji wskazuje na występowanie zjawiska zwanego wewnętrzną logiką długu. Prowadzi również do wniosku, że proces akumulacji długu publicznego zachodził niezależnie od orientacji politycznej ugrupowań sprawujących władzę.

Spis treści

Wprowadzenie 5

Rozdział 1

Definicja i ekonomiczne znaczenie długu publicznego 9

1.1. Dług publiczny w teorii ekonomii 10

1.2. Główne cele emisji długu i czynniki warunkujące poziom zadłużenia kraju 14

1.2.1. Główne cele emisji długu 15

1.2.2. Główne czynniki warunkujące poziom zadłużenia kraju 23

1.3. Definicja długu publicznego i problemy związane z jego pomiarem 29

Rozdział 2

Bezpieczny poziom długu w teorii i praktyce 43

2.1. Teoretyczne i praktyczne spojrzenie na równowagę fiskalną 43

2.2. Zasady i sposób analizy równowagi fiskalnej w Unii Europejskiej i w Międzynarodowym Funduszu Walutowym 51

2.2.1. Równowaga fiskalna w Unii Europejskiej 51

2.2.2. Równowaga fiskalna w analizach Międzynarodowego Funduszu Walutowego 60

Rozdział 3

Modele długu publicznego 67

3.1. Model ewolucyjny długu publicznego 68

3.2. Model transformacyjny długu publicznego 77

3.2.1. Model długu publicznego w warunkach transformacji gospodarczej 78

3.2.2. Model integracyjny 86

3.3. Porównanie modelu ewolucyjnego i modelu transformacyjnego długu publicznego 91

Rozdział 4

Dług publiczny w Polsce 97

4.1. Główne kierunki zmian w gospodarce i finansach publicznych wpływające na ewolucję długu publicznego 98

4.1.1. Zmiany w sferze instytucjonalnej i w otoczeniu makroekonomicznym 99

4.1.2. Główne kierunki polityki fiskalnej i zmiany w sektorze finansów publicznych 101

4.1.3. Problem nierównowagi fiskalnej 116

4.2. Ewolucja długu publicznego i główne czynniki wpływające na jego poziom 130

Rozdział 5

Dług publiczny a równowaga fiskalna w Polsce - próba oceny 155

5.1. Ocena zjawiska długu publicznego w Polsce 156

5.2. Poziom dług i równowaga fiskalna w Polsce wobec innych krajów członkowskich Unii Europejskiej 170

5.2.1. Wynik i dług sektora instytucji rządowych i samorządowych 171

5.2.2. Równowaga fiskalna 178

Podsumowanie 185

Aneks 189

A.1. Dane statystyczne 189

A.2. Dług jednostek sektora finansów publicznych poza Skarbem Państwa 200

A.3. Uwagi dotyczące zmian w sposobie prezentacji danych 204

Bibliografia 207